

Világrend-átalakulás és nagyhatalmi versengés a második Trump-adminisztráció idején: az amerikai–kínai kapcsolatok a hidegháborús analógián túl

*World Order Transformation and Great Power Competition under the Second Trump Administration:
U.S.–China Relations beyond the Cold War Analogy*

Eszterhai Viktor

https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2026.2.5

Összefoglaló: A második Trump-adminisztráció külpolitikájával kapcsolatban széles körű várakozás volt, hogy annak a meghatározó jellemzője a Kína-ellenesség lesz. Ez a feltételezés, amely nagyrészt az „új hidegháború” koncepciójára épült, jelentősen leegyszerűsítette a bilaterális kapcsolatok dinamikáját, és nem tükrözte a politikai gyakorlat alakulását. A tanulmány célja egy olyan alternatív, a 19. század második felének nagyhatalmi politikájára építő elméleti keret felvázolása, amely az amerikai–kínai kapcsolatok pontosabb értelmezését kínálja. A fő állítás szerint az átalakuló nemzetközi rend olyan feltételeket teremt, amelyek a nagyhatalmi interakciókban a verseny mellett a pragmatikus együttműködés lehetőségét is magukban hordozzák, ezáltal meghaladják a hidegháborús analógia leegyszerűsítő értelmezését.

Kulcsszavak: nagyhatalmi politika, Kína, Amerikai Egyesült Államok, külpolitikai stratégia, hidegháborús analógia

Abstract: Widespread expectations surrounding the foreign policy of the second Trump administration assumed that its defining feature would be a strongly anti-China stance. This assumption, largely rooted in the concept of a “new Cold War,” has significantly oversimplified the dynamics of bilateral relations and failed to capture developments in actual policy practice. This study advances an alternative theoretical framework inspired by the great power politics of the late nineteenth century, offering a more precise interpretation of U.S.–China relations. It argues that the evolving international order creates conditions in which, alongside strategic competition, more pragmatic forms of cooperation between great powers

may also emerge, thereby moving beyond the reductionist implications of the Cold War analogy.

Keywords: *great power politics, China, United States, foreign policy strategy, Cold War analogy*

Bevezetés

A második Trump-adminisztráció megalakulása óta a szakértői közvélemény és a média részéről a spekulációk széles skálája jelent meg az amerikai–kínai viszony alakulása kapcsán. A legtöbb elemzés arra a következtetésre jutott, hogy a két ország kapcsolata a rendszerszintű adottságokból fakadóan tovább éleződik.¹ A növekvő feszültségekről szóló előrejelzések háttérben egyrészt a felek közötti pszichológiai és gazdasági leválás előrehaladott volta állt,² másrészt pedig az a tény, hogy a fennmaradt gazdasági egyensúlytalanságok növelték az új kereskedelmi konfliktusok és a technológiai verseny kiéleződésének a valószínűségét.³ Egyesek még a nagyhatalmak közötti geopolitikai feszültségek eszkalálódását sem zárták ki, mindekelőtt Tajvan ügyében.⁴ Végül nem elhanyagolható szempont volt az általános várakozások során, hogy a republikánus politikai szcénát képviselő politikusok Kína-ellenes retorikája is a konfliktusos narratívát erősítette.⁵ E predikciók jelentős része az „új hidegháború” koncepciójára épült.

A várakozásoktól eltérően a Donald Trump második elnökségének a Kína-politikája – egy közel öthetes kereskedelmi konfliktus ellenére – alapvetően stabilnak és kontrolláltnak mondható, amit több szakértő is egyfajta fordulatként azonosít.⁶ Az amerikai politikai vezetők kritikus hangokat ütöttek meg Pekinggel szemben ugyan, de a külpolitika mérsékelt, célzott és pragmatikus maradt, szemben az első Trump-adminisztrációnak és a Biden-kormányzatnak a hidegháborús időket idéző politikai légkörével. Ez a megközelítés tükröződik a 2025 végén kiadott Nemzeti Biztonsági Stratégiában is, amely Kínát a „közel egyenrangú rivális” (*near-peer rival*) kategóriába sorolja, ugyanakkor nem egy egzisztenciális ellenfélként határozza meg, inkább potenciális együttműködési partnerként.⁷

A jelen tanulmány központi állítása, hogy az amerikai–kínai versengés nem értelmezhető adekvát módon a hidegháborús analógia keretében, és azt pontosabban írja le egy, a 19. század végi nagyhatalmi egyensúly logikájára építő megközelítés. Az elemzéshez heurisztikus eszközként alkalmazott történeti analógia nem egy törvényszerűen bekövetkező állapot előrejelzéseként szolgál, és a célja nem a történelmi megfeleltetések mechanikus keresése, hanem olyan strukturális hasonlóságok azonosítása, amelyek révén pontosabban értékelhető a jelenlegi nemzetközi dinamika.

Az első rész így a hidegháborús elméleti keret alapfeltevéseit és korláta- it ismerteti, különös tekintettel annak az amerikai–kínai kapcsolatra való alkalmazhatóságára. A második egy alternatív elemzési keretet mutat be, amelyet a 19. századi nagyhatalmi viszonyok analógiájára épít, a harmadik pedig az alapján vizsgálja a második Trump-adminisztráció Kína-politiká- jának a kezdeti időszakát, kiemelten a strukturális feszültségek és a prag- matikus döntések összefüggéseit. Végül azok a következtetések szerepel- nek, amelyek új, a leegyszerűsítő hidegháborús kereten túlmutató perspek- tívát kínálnak az amerikai–kínai kapcsolatok várható jövőbeli alakulására vonatkozóan.

A hidegháború mint analitikai keretrendszer és az alkalmazásának a korlátai

A „hidegháború” kifejezés a 2010-es évek végétől egyre meghatározóbbá vált az amerikai–kínai kapcsolatok elemzése során,⁸ ugyanakkor azt ritkán vizsgálják, hogy a szó pontosan mit is jelent analitikai keretként. Magyar nyelven e tekintetben hiánypótló Kusai Sándornak a *Külügyi Szemlében* 2021-ben megjelent munkája,⁹ amelyben a szerző arra mutatott rá, hogy bár a hidegháború nem egy egységesen definiált tudományos fogalom, de a főbb strukturális jegyei jól azonosíthatók. A jelen tanulmány értelmezé- sében a hidegháború hosszú távú, két vagy több nagyhatalom és azok szö- vetségesei között a globális dominanciáért folyó többdimenziós versengés, és a maga „totalitásában” kiterjed a politikai, a gazdasági, az ideológiai és a katonai szférára, meghatározza a világrendet, a nemzetközi rendszert, vala- mint a globális és a regionális kormányzást. A versengés nem jár közvetlen fegyveres konfliktussal – azt elsősorban a nukleáris elrettentés kényszerítő ereje korlátozza. A cél a teljes győzelem, amely az ellenfél globális nagyha- talmi pozíciójának a megszüntetését és a politikai-hatalmi rezsimjének a felszámolását jelenti.¹⁰

E definíció alapján a „második hidegháborúnak” mint analitikai ke- retnek a napjaink nemzetközi viszonyaira történő alkalmazása több szem- pontból is vonzó lehet. A nagyhatalmi versengés ezúttal is többdimenziós. Kiemelt szerepet játszik benne a gazdasági és technológiai tér, hiszen azon belül valósulnak meg a kereskedelmi konfliktusok, a beruházások nemzet- biztonsági korlátozása, valamint a globális értékláncok átalakulása. A kato- nai és biztonsági dimenzió szintén érintett, bár a súlya viszonylag csökkent a gazdasági eszközökéhez képest.¹¹ A geopolitikai versengés egyre inkább a gazdasági eszközökön keresztül érvényesül, például a kínai Övezet és Út Kezdeményezés (*Belt and Road Initiative*, BRI) és a nyugati „Építsünk fel ismét egy jobb világot!” (*Build Back Better World*, B3W) program révén.

A földrajzi fókusz az indo-csendes-óceáni térségre helyeződött, míg más régiókban a rivalizálás gyakran közvetett, proxykon keresztül történik. Mindezek ellenére a közvetlen katonai konfliktus valószínűsége alacsony marad, ami fenntartja a versengés „hideg” jellegét.¹²

Az Egyesült Államok hagyományosan a szövetségesein keresztül igyekszik egy blokkszerű fellépést kialakítani – így volt ez részben már az első Trump-adminisztráció idején, majd a Joe Biden-féle „szabad demokráciák” koncepció keretében is –, és elvárja, hogy a partnerei a „leválás” (*decoupling*) politikának megfelelően cselekedjenek: csökkentsék a gazdasági kapcsolataikat Kínával.¹³ Mindezzel párhuzamosan viszont Kína és Oroszország stratégiai együttműködése erősödött, és aktív szerepet vállalnak az olyan multilaterális kezdeményezésekben (például a BRICS-ben vagy a Sanghaji Együttműködési Szervezetben), amelyek alternatívát kínálnak az Egyesült Államok vezette nemzetközi renddel szemben.¹⁴ A klasszikus hidegháborúhoz hasonlóan ma is megfigyelhető az ideológiai-intellektuális versengés a nyugati narratívák („autoriter rezsimek” *versus* „szabad demokráciák”), valamint a kínai és az orosz állami kontroll alatt álló diskurzusok között.¹⁵

Az analógia népszerűségét tovább erősítette, hogy az amerikai politikai szereplők is gyakran hivatkoztak a hidegháborús keretre,¹⁶ Kína pedig rendszeresen bírálta az Egyesült Államokat a „hidegháborús gondolkodásmód” fenntartása miatt¹⁷ – még ha a magas rangú amerikai kormányzati tisztviselők ezt a terminológiát nyíltan kerülték vagy el is utasították.¹⁸ Ez a kölcsönös retorika – paradox módon még a kínai is – hozzájárult a keret legitimációjához.

Bár a fenti tényezők első ránézésre alátámasztják a hidegháborúnak az analitikai keretrendszerként való alkalmazhatóságát, számos olyan jellemző azonosítható napjaink nemzetközi viszonyaiban, amely jelentősen szűkíti annak az érvényességi körét. Mindenekelőtt a jelenlegi nemzetközi rendszer lényegesen multipolárisabb: a két meghatározó nagyhatalom mellett olyan szereplők is számottevő kapacitásokkal bírnak, mint Oroszország, az Európai Unió, India és Japán. Míg az olyan mutatókban, mint a világgazdaságon belüli súly, a katonai kiadások vagy a nukleáris robbanófejek száma, a két nagyhatalom együttes kapacitása a hidegháború alatt meghaladta az 50 százalékos értéket, ma már egyik indikátor esetén sincs így (1. táblázat).¹⁹

1. táblázat²⁰
A hatalmi mutatók összehasonlítása: 1960 vs. 2025

Mutató	1960	2025
Gazdasági súly (a globális GDP aránya, nominális)	USA: kb. 40%	USA: 25,7%
	SZU: kb. 10%	Kína: kb. 16,7%
	Együttes súly: 50%	Együttes súly: 42,4%
		EU: kb. 17%
Katonai kiadások (a globálisból való részesedés)	USA: kb. 45-50%	USA: kb. 33%
	SZU: kb. 20-25%	Kína: kb. 12%
	Együttes súly: 65-75%	Együttes súly: 45%
		EU (tagállamok összesen): kb. 15%
Nukleáris arzenál (a robbanófejek száma)	USA: 18.638	USA: kb. 3.700
	SZU: 1.627	Kína: 600
	Együttes súly: 91,5%	Együttes súly: kb 36%
		Oroszország: 45,5%

Ennek következtében ma nem beszélhetünk a világméretű, zárt és egymással szemben álló blokkstruktúráról.²¹ A hidegháború korai szakaszában a két szuperhatalom dominanciája nem csupán statisztikai, hanem funkcionális értelemben is egyértelmű volt. Az Egyesült Államok gazdasági ereje a Bretton Woods-i rendszer révén működtette a nyugati világ pénzügyi és kereskedelmi gépezetét: az USA számára a 40 százalékos GDP-súly a globális likviditás és technológiai innováció felett szinte kizárólagos kontrollt biztosított. A Szovjetunió hatalmának a természetét pedig a szárazföldi katonai ereje és a belső vonalak mentén szervezett, autark, azaz önellátásra alkalmas gazdasági blokkja határozta meg, amely révén képes volt egy összefüggő, ideológiailag zárt geopolitikai teret uralni. Ma egyik szereplő sem rendelkezik hasonló, minden dimenzióra kiterjedő kapacitásfölénnyel. Bár az USA katonai technológiája és pénzügyi rendszere továbbra is kiemelkedő, már nem képes a nyugati szövetségesek (pl. az EU) gazdasági politikájának a teljes körű diktálására, ahogyan Kína felemelkedése sem egy zárt, szovjet típusú tömböt hozott létre, hanem egy olyan globális termelési központot,

amely mélyen beágyazódott a nemzetközi értékláncokba. Ez a minőségi változás az oka annak, hogy a jelenlegi rendszerben a hatalmi mutatók 50 százalék alatti együttes szintje (1. ábra) nem csupán számszaki csökkenés, hanem a szuperhatalmi kontroll jellegének az alapvető átalakulása is – annak ellenére, hogy az Egyesült Államok és Kína ténylegesen kiemelkedik a többi szereplő közül.²² Ennek következtében a kisebb államoknak – mindenekelőtt a középhatalmaknak – nem kell minden áron blokkokba tömörülniük – és nem is feltétlenül kívánnak.²³ Kína ráadásul elutasítja a hagyományos, intézményesített katonai szövetségeket: az egyetlen formális szövetségese Észak-Korea;²⁴ az Egyesült Államok szövetségi rendszerén belül pedig a közelmúltban csak az orosz–ukrán háború következtében alakult ki átmenetileg az erősebb kohézió, azonban továbbra is elmaradt a Kínával kapcsolatos egységes stratégiai megközelítés.²⁵

Az ideológiai dimenzióban is lényeges eltérések figyelhetők meg a hidegháború és a jelenlegi helyzet között. Bár most is rendszerszintű különbségek állnak fenn, egyik fél sem törekszik a másiknak az elpusztítására.²⁶ Nem alakult ki globális ideológiai mobilizáció, amely tartósan blokkokba szervezné a nemzetközi rendszert. De a katonai dimenzióban is hiányoznak a klasszikus hidegháború alapvető jegyei. A katonai ellentétek most is jelentősek, és erődemonstrációk is zajlanak, ám azok elsősorban regionális jellegűek, és nem jelentenek globális, totális katonai szembenállást. A nukleáris elrettentés ismét felkerült a napirendre, de nem párosul a hidegháborúra jellemző permanens feszültséggel. Az eszkaláció lehetősége fennáll, ugyanakkor nem beszélhetünk olyan strukturális kényszerhelyzetről, amely szükségszerűen bármikor globális konfliktusba torkollna.

A legmarkánsabb eltérés a gazdasági dimenzióban figyelhető meg: az Egyesült Államok és Kína között komplex interdependencia áll fenn, azaz kölcsönösen függenek egymástól, ami korlátozza a teljes leválás és a blokkosodás lehetőségét.²⁷ Habár a leválás és a kockázatcsökkentés (*decoupling, de-risking*) politikája is megjelenik, a hatásuk egyelőre meglehetősen szelektív.

Összegzésként megállapítható, hogy a hidegháborús analógia alkalmazása fokozott körültekintést igényel. Bár lehet amellet érvelni, hogy a „hidegháború” terminus – akárcsak a „világháború” – tágabb értelemben is használható, a jelen tanulmány szerint a párhuzamba állítás során a keretek túlzott tágítása elfedi azokat a specifikus strukturális jegyeket (például a komplex gazdasági interdependenciát és a multipoláris érdekérvényesítést), amelyek alapvetően más stratégiai válaszokat követelnek meg a szereplőktől. Ennek igazolására szolgál a második Trump-adminisztráció külpolitikájának az elemzése.

Az „új hidegháborús” megközelítés gyengeségei a második Trump-adminisztráció külpolitikája tükrében

A 2025 januárjától hivatalban levő második Trump-adminisztráció külpolitikai lépései különösen problematikussá teszik a hidegháborús analitikai keret mechanikus alkalmazását. Azok ugyanis több olyan jellemzővel bírnak, amelyek alapjaiban kérdőjelezik meg e keret magyarázó erejét.

Mindenekelőtt említendő, hogy a jelenlegi amerikai politika számottevő feszültségeket generál a szövetségi rendszeren belül: egyrészt gazdasági eszközök (vámok, kötelező befektetési kvóták, valamint a kulcsiparágak részleges visszatelepítése az Egyesült Államokba) révén, másrészt a szövetséges államok szuverenitását érintő lépésekkel – például Grönland megszerzésének a terve kapcsán. Ide sorolhatók azok a washingtoni elvárások is, amelyek esetenként partnerországok részéről hazai és nemzetközi jogi korlátokba ütköznek, ahogyan az az amerikaiaknak az iráni konfliktusokban való katonai támogatása kérdésében történik.

Washington emellett – legalábbis retorikai szinten – devalválja a szövetségi rendszereit, és csak korlátozottan ismeri el a partnerei hozzájárulását, továbbá gyakran a szövetséges érdekek figyelembevétele nélkül folytat tárgyalásokat más nagyhatalmakkal, például Oroszországgal. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a multilaterális intézmények és a nemzetközi szabályok szisztematikus gyengítése is, ami több szövetségesnek az érdekével is ellentétes. Mindennek a hatására az Egyesült Államoknak a partnerországok társadalmában való megítélése egyre romlik, ami a politikai vezetésük mozgásterét is szűkíti. Mindez erodálja a blokkosodás alapját, amelyre az „új hidegháborúként” történő megközelítés implicit módon épít.

Ugyancsak új elem a szövetségi rendszer pusztá eszköznek tekintése, instrumentalizálása.²⁸ Míg a hidegháború idején a szövetségek stabil, hosszú távú stratégiai érdekeken alapultak, addig azok alakításában a második Trump-kormányzat alatt a tranzakcionista logika vált meghatározóvá.²⁹ Ennek megfelelően az amerikai elnök gyakran él a gazdasági nyomásgyakorlás módszereivel (vámok, a katonai hozzájárulás növelésének igénye), de az eszköztárában szerepel a biztonsági garanciák feltételelessé tétele, valamint a multilaterális együttműködések helyett a kétoldalú alkuk előnyben részesítése is. A szövetségek funkciója így a normatív keretből eszközjellegűvé alakul.

Az ideológiai dimenzióban szintén jelentős elmozdulás figyelhető meg. A hidegháborús logikában központi szerepet játszó értékkülönbségek – „autoriter rezsimek” *versus* „liberális demokráciák” – háttérbe szorúlnak. Donald Trump a megnyilatkozásai szerint gyakran pozitívan viszonyul egyes autoriter vezetőkhez, miközben az európai szövetségeseket

ideológiai alapú kritikával illeti. Ezt jól illusztrálja James David Vance alelnöknek a Müncheni Biztonságpolitikai Konferencián elmondott 2025-ös beszéde, amely szerint Kína felemelkedése és az orosz agresszió eltörpül az európai értékvesztés jelentette veszély mellett.³⁰

Fontos hangsúlyozni, hogy nem pusztán a rezsimtípustól független hatalmi politika visszatéréséről van szó – arra a hidegháború is számos példát kínált –, hanem a versengő ideológiák iránti normatív közönytől. Donald Trump egy nyilatkozatában így fogalmazott: „Az egyetlen korlát a saját erkölcsöm és gondolkodásom.”³¹ Ez a megközelítés sokkal inkább egy perszonalizált, az amerikai elnök személyére szabott, szinte birodalmi döntéshozatali logikát tükröz, semmint ideológiai győzelemre törekvő külpolitikát.

Az „új hidegháborús” analógia megkérdőjelezése szempontjából az is lényeges, hogy sem a gazdasági, sem a technológiai versengésnek nem az egyértelmű és következetes célja az ellenfél izolálása.³² Ezt a kereskedelmi tarifák általános – tehát a versenytársakon kívüli – alkalmazása is jelzi.³³ Emellett Washington nyitottságot mutat a nagyhatalmi alkuk és az eseti megállapodások iránt: a technológiai korlátozásai nemcsak restriktívként, hanem tárgyalási eszközként is funkcionálnak. Ma a személyes diplomácia szerepe jelentősen felértékelődik: míg a hidegháború idején inkább intézményes keretek között zajlott, addig most a közvetlen vezetői interakciók válnak meghatározóvá.

A fenti különbségek alapján kijelenthető, hogy a hidegháborús analógia legfeljebb részleges párhuzamokat kínál, így a jelenlegi folyamatok nem egy megváltozott körülmények között zajló „új hidegháborút” jelentenek, hanem olyan tartalmi és minőségi jellegzetességekkel bírnak – mint a komplex gazdasági interdependencia vagy a multipoláris hatalmi dinamika –, amelyek egy gyökeresen új elméleti keret alkalmazását teszik szükségessé.

A 19. századi nagyhatalmi logika és az amerikai stratégiaváltás – az átalakuló világrendszer alternatív megközelítése

E tanulmány mellett érvel, hogy a jelenlegi nemzetközi rendszer dinamikájának és az amerikai törekvéseknek a megértéséhez történeti analógiaként leginkább a 19. század végi európai hatalmi egyensúly logikája, különösen az 1871 és 1914 közötti időszak tapasztalatai lehetnek segítségre.³⁴ Ez a párhuzamba állítás nem determinisztikus előrejelzésként szolgál, hanem olyan heurisztikus keretként, amely a strukturális hasonlóságokat emeli ki, s ezáltal a kortárs világrend működésének a pontosabb értelmezését teszi lehetővé.

Akárcsak napjainkban, a 19. század végén is két kiemelkedő kapacitásokkal rendelkező nagyhatalom határozta meg a globális dinamika fő irányait:

a status quót és a pozícióit féltő, vezető hatalom, Nagy-Britannia, valamint a feltörekvő, dinamikus iparilag egyre erősebb kihívó, Németország. Az akkori rendszert sem lehetett azonban egy tisztán kétpólusú struktúrára egyszerűsíteni. Sokkal inkább egy aszimmetrikusan hierarchizált multipoláris rend rajzolódott ki, amelyben a két domináns szereplő mellett számos közép- és nagyhatalom – például Franciaország, az Orosz Birodalom, az Osztrák–Magyar Monarchia, majd az Egyesült Államok és Japán – is autonóm módon volt képes befolyásolni a nemzetközi folyamatokat. A rendszer működését alapvetően az önsegély elve határozta meg, amely szerint az államok elsődleges célja a saját kapacitásaik és ellenálló képességük növelése volt – ami a nemzetközi szabályok és intézmények viszonylagos súlyvesztésével járt együtt.³⁵

Így a szabályok nem univerzális és stabil normarendszert jelentettek, hanem a vezető hatalmak közötti eseti alkuk és folyamatos újralibrálások eredményeként jöttek létre. A versengés tehát rendszerszintű maradt, de nem zárta ki a pragmatikus megállapodásokat: a stabilitás nem egy állandó egyensúlyon, hanem az alkuk pillanatnyi fenntarthatóságán múlt. A szereplők számára minden olyan viselkedés elfogadható volt, amely a saját pozícióikat erősítette – azaz a réalpolitika elsőbbséget élvezett a nemzetközi joggal szemben. Ezzel párhuzamosan a szövetségi rendszerek is átalakultak: a stabil, ideológiai alapú blokkok helyett rugalmasabb, gyakran egymást átfedő és eseti koalíciók jellemezték a nemzetközi politikát. A partnerségek funkciója eszközjellegűt öltött, és a hosszú távú normatív elköteleződés helyett a kölcsönösségen alapuló együttműködés került előtérbe.³⁶

Mindez közvetlen párhuzamba állítható az amerikai stratégiai gondolkodás legújabb fordulatával. Washington helyzetértékelése szerint a poszt-hidegháborús liberális világrend hanyatlása visszafordíthatatlanná vált, a változás hátterében pedig nem az amerikai képességek abszolút csökkenése, hanem a rivális hatalmak – mindenekelőtt Kína és a BRICS-országok – viszonylagos megerősödése áll. Ez a hatalmi eltolódás lett a nemzetközi rendszer átalakulásának a fő mozgatórugója, amelyre az Egyesült Államok tranzakcionális réalpolitikával válaszolt. Ez a folyamat kiválóan jellemezhető Paul Kennedynek a 19. század végi „stratégiai túlköltekezésre” (*strategic overstretch*) vonatkozó tézisével, amely szerint az akkori hegemon – a Brit Birodalom – a gazdasági súlyának az egyre jobban iparosodó riválisaiéhoz (Németország, USA) mért csökkenése következtében kénytelen volt feladni a globális rendfenntartó szerepét is.³⁷ A brit tapasztalat azt mutatja, hogy egy viszonylagos hanyatlásban lévő hegemon számára a merev szövetségek fenntartása helyett kifizetődőbbé válik a tranzakcionális megközelítés: az eseti érdekközlációk létesítése vagy bizonyos perifériákról való stratégiai visszavonulás – ahogy az a kelet-ázsiai rendfenntartás részleges

átruházását célzó 1902-es angol–japán szövetség kapcsán történt –, hogy az erőforrásait a belső mag megerősítésére összpontosíthassa (ld.: a századfordulós *National Efficiency* mozgalom).

Míg Barack Obama és Joe Biden kormányzata a szövetségi rendszerek (pl. AUKUS, Quad) megerősítésével és a versengés költségeinek a megosztásával igyekezett az amerikai elsőbbséget fenntartani,³⁸ addig a második Trump-adminisztráció radikálisabb utat választott: feladta a liberális nemzetközi rend fenntartásának az igényét, mivel annak a költségeit már túl magasnak ítélte. A stratégiai fókusz így a belső kapacitások megerősítésére, a technológiai önállóságra és a gazdasági szuverenitás visszaépítésére helyeződött át (*Make America Great Again*, MAGA).³⁹ Egy ilyen környezetben a szövetségek funkciója alapvetően megváltozik, és azok a korábbi, közjavakat biztosító struktúrák helyett ellenszolgáltatásokon alapuló eseti együttműködéseké válnak. Ez magyarázza, hogy Washington miért vállal konfliktusokat a saját szövetségeseivel is – például a védelmi kiadások vagy a kereskedelmi mérlegek kapcsán –, miközben kész pragmatikus alkukat kötni a rivális nagyhatalmakkal.⁴⁰

A rendszer másik meghatározó sajátossága az érdekszférák kialakítása és egyidejűleg a gazdasági összekapcsoltság (*interdependencia*) fennállása. A nagyhatalmak, a 19. század végéhez hasonlóan, a saját belső kapacitásaik és a biztonságuk garantálása érdekében ma is kizárólagos befolyási övezetek létrehozására törekszenek. Az akkori hatalmi logika központi eleme az érdekszférák kölcsönös elismerése és a stratégiai mélység biztosítása volt. Erre kiemelkedő példa a Brit és az Orosz Birodalom közép-ázsiai vetélkedése (*Great Game*), az Oszmán vagy a Csing-birodalmon belüli befolyási zónák kiépítése, továbbá Afrika újrafelosztása.⁴¹ A saját érdekszféra feletti hatalomra való törekvés ma ismét relevánssá vált, és ez tükröződik a jelenlegi amerikai külpolitikai retorikában is, amely a globális fókusz helyett ismét a „nyugati félteke” (*Western Hemisphere*) feletti szükségszerű, birodalmi jellegű dominanciát hangsúlyozza.⁴²

Ugyanakkor ez a geopolitikai fragmentáció nem jelenti a globalizáció végét vagy a rendszerszintű leválást. A jelenlegi dinamika minőségileg tér el a korábbi hiperglobalizációtól: a piacok, az ellátási láncok és a technológiai hálózatok továbbra is globálisak maradnak, ám a működésüket egyre inkább állami és geopolitikai szempontok befolyásolják. Az összekapcsoltság, a 19. század végéhez hasonlóan, e kettős szerkezetben sem a konfliktus alternatívája, hanem annak az egyik elsődleges eszköze.⁴³ A gazdasági kapcsolatok így a nagyhatalmi alkupozíciók formálásának a tényezőivé válnak, amelyek megvalósítása során a kizárólagosnak tekintett érdekszférák határait a technológiai és a tőkeáramlások szükségszerűen átlépik. Az állam szerepe ott erősödik meg, ahol a függőségi viszonyok fenntartása már

nem a globális hatékonyságot, hanem a viszonylagos hatalmi pozíció javítását szolgálja – például a félvezetőgyártás vagy a mesterséges intelligencia terén. Végül, ahogy a századfordulóra jellemző intenzív angol–német kereskedelmi kapcsolatok nem akadályozták meg a stratégiai rivalizálást, úgy ma a komplex amerikai–kínai értékláncok sem jelentenek garanciát a konfliktus elkerülésére.⁴⁴

Összességében egy olyan világrend körvonalazódik, amelyre nem a hidegháborús típusú blokkosodás jellemző, inkább egy hierarchikusan multipoláris, befolyási övezetekkel strukturált, de gazdaságilag összekapcsolt rendszer lesz. Az új rendben a versengés intenzív, de nem totális, az együttműködés pedig nem kivétel, hanem a rivalizálással párhuzamosan létező mechanizmus. A 19. század végi nagyhatalmi analógia ezért nemcsak a leíró erejében bizonyul jobbnak a hidegháborús keretnél, hanem képes megragadni azt a strukturális bizonytalanságot, szelektív nyitottságot és rugalmasságot is, amelyben a szabályok, a szövetségek és az erőviszonyok egyaránt folyamatos újraegyeztetések tárgyát képezik.

Az amerikai–kínai viszony a nagyhatalmi, birodalmi kapcsolat tükrében

Ha az Egyesült Államok és Kína viszonyára a 19. századi nagyhatalmi és birodalmi kapcsolati logika alapján tekintünk, az segíthet a második Trump-adminisztráció Kína-politikájának a strukturáltabb megértésében. E megközelítés szerint Kína az Egyesült Államok elsődleges stratégiai versenytársa, amely a globális gazdasági, technológiai és katonai kapacitásai révén több dimenzióban is az amerikai hegemonia kihívójaként jelentkezik. Az Egyesült Államok stratégiai percepciója azonban nem pusztán a külső hatalom felemelkedésére korlátozódik: a nemzetközi rend működési feszültségei és a saját belső strukturális korlátai egyaránt meghatározó tényezők abban.

Az amerikai narratívában Peking magatartása kettős értelmezési keretben jelenik meg. Amennyiben Kína a nemzetközi szabályrendszeren keresztül – amelynek a kialakításában és a fenntartásában az Egyesült Államok kulcsszerepet játszott – képes előnyökre szert tenni, akkor azt Washingtonban racionális nagyhatalmi viselkedésként azonosítják. De azt is annak tartják, ha a szabályokat megkerüli vagy megsérti, például a Dél-kínai-tengeren zajló területfoglalással, szigetek építésével vagy gazdasági eszközök geopolitikai alkalmazásával, mivel azt a nemzeti érdekek következetes érvényesítésekként fogják fel. Ez az értelmezési kettősség arra utal, hogy a szabályalapú nemzetközi rend normatív jellege fokozatosan relativizálódik az amerikai stratégiai gondolkodásban is. Ennek következtében a külpolitikai fókusz a szabályok betartatása helyett egyre inkább a nemzeti érdekek

maximalizálására és a viszonylagos hatalmi pozíció fenntartására helyezik át, amelynek az eszközei között a vámpolitikai nyomásgyakorlás, a katonai erőikivetítés, valamint a globális ellátási láncok és beruházások stratégiai újraszervezése egyaránt megjelenik.⁴⁵

Trump jelenlegi Kína-politikája több ponton is eltér az előző elnöksége idején folytatottól. Míg korábban a hangsúly elsősorban a kereskedelmi egyensúlytalanságok korrekcióján volt, amelyek részben a liberális világgazdasági rend strukturális sajátosságaiból fakadtak, addig a mostani megközelítés célja a globális kereskedelmi és technológiai szabályrendszer részleges újratárgyalása és átalakítása.⁴⁶ Ennek a tétje nem Kína „legyőzése”, hanem az Egyesült Államok viszonylagos pozíciójának a fenntartása a liberális rend megszűnése ellenére is. Ez az elmozdulás a 2025 tavaszán eszkalálódott amerikai–kínai kereskedelmi feszültség során is megfigyelhető volt. Az ugyanis nem rendszerszintű szakításhoz, hanem az erőviszonyok és az alkupozíciók kölcsönös újraértékeléséhez vezetett. A rövid, de intenzív eszkaláció okozta kontrollált gazdasági konfliktus mindkét fél számára világossá tette a kölcsönös függőségek fennmaradását és a nyílt konfrontáció esetén várható magas költségeket.⁴⁷

2025 eleje óta több alkalommal felmerült egy olyan átfogó amerikai–kínai keretmegállapodás lehetősége, amely a szűk kereskedelmi érdekeken kívül szélesebb stratégiai dimenziókat is lefedne. A 2025-ös G20-csúcstalálkozón pedig a felek már nem csupán elmozdultak a neoliberais szabadkereskedelmi ideáloktól egy eseti, kvótaalapú megállapodási rendszer felé, hanem egyúttal előkészítettek egy átfogó „nagy alkut” is.⁴⁸ (A részletes kidolgozását 2026 tavaszára ütemezték, de a technikai és a politikai nézeteltérések miatt a folyamat lassulása tapasztalható.) De ez a dinamika nem a konfliktusok megszűnését, hanem egy tartósan intézményesülő alkufolyamat kialakulását jelzi, amelyben a felek kölcsönös engedmények révén optimalizálják a stratégiai pozícióikat.

A technológiai verseny ebben a keretben nem kizárólag izolációs mechanizmus, hanem rugalmas tárgyalási eszköz, amely az alkupozíciók folyamatos újrakalibrálását szolgálja. A fejlett félvezetők – például az NVIDIA H200-as MI-chipek – esete jól illusztrálja ezt a stratégiai fordulatot. Míg a korábbi megközelítés a fekete-fehér logikát követve a totális technológiai elszigetelésre törekedett, a második Trump-adminisztráció felismerte, hogy a teljes tiltás ellentétes lenne a belső megerősítés (MAGA) koncepciójával. A kínai piacról való drasztikus kivonulás ugyanis éppen azokat az amerikai technológiai óriásokat gyengítené meg pénzügyileg, amelyek a nemzeti innováció és a gazdasági szuverenitás tartópillérei. Ennek megfelelően a kormányzat a kontrollált export modelljét választotta, és szigorú kvótákhoz kötve ugyan, de újra engedélyezte az említett félvezetők kínai szállítását, s egyúttal stratégiai tárgyalási alappá emelte a technológiai hozzáférést.⁴⁹

Az indopacifikus térségben az Egyesült Államok és a helyi szövetségesei közötti viszony kettős logika mentén alakul. Az USA részéről a klasszikus védelmi garanciák nyújtása mellett egyre inkább nyilvánvalóvá válik az a stratégiai megközelítés, amelyben a szövetséges függőségek egyúttal a hozzájárulások növelésének az eszközeit is jelentik. Ez megjelenik az érintettek védelmi kiadásainak az emelkedésében, az ipari kapacitásaik bővítésében – különösen a hajóépítés és a védelmi ipar terén –, valamint a jelentős amerikai tőke- és technológiai beruházásaikban (ld. Japán és Dél-Korea befektetési vállalásait, illetve a tajvani TSMC kapacitásbővítéseit). Ez a tendencia részben átalakítja a második világháború utáni amerikai szövetségi logikát, amely elsősorban a partnerek megerősítésére épült, mivel a jelenlegi megközelítésben a függőségek stratégiai erőforrásként is szolgálnak.⁵⁰

Ezzel párhuzamosan az amerikai külpolitika Oroszországgal kapcsolatban is egyre inkább tranzakcionális, birodalmi logikát követ. A stratégiai kalkulációk között megjelenik annak a lehetősége, hogy Moszkvának a Pekinghez fűződő viszonya egy „szétválasztási” stratégia révén jelentősen gyengíthető. Oroszországnak mint önálló pólusnak a kezelése, az ideológiai dimenziók háttérbe szorítása, valamint az európai szövetségesek súlyának a viszonylagos csökkenése mind egy blokkosodás utáni, birodalmi jellegű hatalmi struktúra irányába mutat.⁵¹

Az amerikai–kínai reláció – a nagyobb alkupoziációs rugalmasság ellenére – továbbra is jelentős geopolitikai feszültségeket hordoz. Az Egyesült Államok arra törekszik, hogy a saját befolyási övezeteként értelmezett Észak-, Dél- és Közép-Amerikában korlátozza a kínai jelenlétet. Ez a cél megjelenik a térségbeli stratégiai infrastruktúrák feletti ellenőrzése megerősítésében – például a Panama-csatorna esetében –, valamint a kínai energetikai és nyersanyag-érdekeltségek visszaszorításában, különösen Venezuelából.⁵² Ugyanakkor Washington továbbra is alkalmazza a klasszikus hatalmi eszköztár elemeit is, köztük a katonai erőket és a gazdasági szankciókat, amelyek hatása nem kizárólag bilaterális, hanem – Kína tágabb partnerségi hálózata keresztül – olykor rendszerszintűen is érvényesül.

Összességében megállapítható, hogy az Egyesült Államok és Kína viszonya egy folyamatosan újratárgyalandó nagyhatalmi kapcsolat, amelyben a verseny és az alkudozás egymást feltételezve van jelen. Ebben az értelemben az amerikai stratégia a birodalmi logika bizonyos elemeit mutatja, mivel nem abszolút dominanciára törekszik, hanem a strukturális előnyök, a hozzáférési aszimmetriák és a függőségi viszonyok fenntartására és újratermelésére. A nemzetközi rendszer így nem a stabil blokkstruktúra felé mozdul, hanem egy instabil, de az együttműködés lehetőségét továbbra is fenntartó nagyhatalmi egyensúlyi állapot irányába, amelyben a rivalizálás és az eseti kooperáció egyszerre strukturálja az államok viselkedését.

Következtetések

A tanulmány elsődleges megállapítása, hogy a jelenlegi amerikai külpolitika és az amerikai–kínai kapcsolatok értelmezésére széles körben alkalmazott „új hidegháborús” keret analitikai szempontból elégtelen. Az ugyanis stabil blokkstruktúrát, ideológiai mobilizációt, rendszerszintű szembenállást és a másik fél teljes legyőzésére irányuló tevékenységet feltételez, amelyek a mai nemzetközi rendszerben csak korlátozottan és fragmentált formában jelennek meg. Az írás arra is rámutatott, hogy a második Trump-adminisztráció külpolitikájának az értelmezése során különösen félrevezető lehet a hidegháborús analitikai keret alkalmazása, és bár létezik olyan nézet, amely a trumpi külpolitikát egyfajta – Donald Trump személyéből fakadó – ideiglenes anomáliának tekinti, amely után a „hidegháborús” logika visszatérése várható, a változások mögött mélyebb, strukturális tényezők állnak (pl. multipolaritás, gazdasági interdependencia), amelyek egy kormányzati váltás után sem tűnnek el. Mindez tehát nem terminológiai, hanem tartalmi kérdés.

A tanulmányban alkalmazott, a 19. század végi nagyhatalmi politika logikájára építő értelmezési keret viszont pontosabban ragadja meg a kialakuló világrend szerkezeti sajátosságait. Ez a megközelítés egy, a hegemónikus világ utáni, multipoláris és rugalmas hatalmi egyensúly irányába mutat, amelyben a versengés és az együttműködés nem egymást kizáró, hanem egymást feltételező jelenségek. A 21. századi nagyhatalmi versengés ennek alapján egy folyamatosan újratárgyalandó alkufolyamatként jelenik meg. Az Egyesült Államok külpolitikája ebben a kontextusban nem egyfajta eltérés vagy anomália, hanem egy olyan környezethez való racionális alkalmazkodás, amelyben a viszonylagos hatalmi pozíciók folyamatos újrakalibrálása válik meghatározóvá.

Az amerikai–kínai viszony ennek megfelelően nem zéróösszegű, hanem egy tartósan intézményesülő alkufolyamatként írható le, amelyben a gazdasági, technológiai és geopolitikai verseny mellett fennmaradnak a pragmatikus együttműködés lehetőségei is, és a központi eleme a stratégiai és gazdasági engedmények kölcsönös cseréje lehet. A tervezett „nagy alku” keretében bizonyos nagy horderejű kérdések kerülhetnek egyensúlyba: az egyik oldalon a Tajvan státuszával kapcsolatos biztonsági garanciák és vörös vonalak, a másikon a bilaterális kereteken túlmutató, globális politikai és gazdasági szabályozás újratárgyalása. Habár a kölcsönös függőségek jelentősen megemelik a nyílt konfrontáció költségeit, de a rivalizálást nem szüntetik meg, hanem ciklikusan újratermelik azt. Ebből adódóan valószínűsíthető, hogy az amerikai–kínai kapcsolatok nem egy stabil blokkos szembenállás irányába fejlődnek, hanem egy ismétlődő válságokkal és

részleges megállapodásokkal jellemezhető, tartósan változó egyensúlyi állapot mentén alakulnak majd.

Mindez fontos következményekkel jár a nemzetközi rendszer többi szereplője számára is. A középhatalmaknak és a jól manőverező kisállamoknak egyre kevésbé kifizetődő a merev blokkosodás, viszont felértékelődik a stratégiai autonómia kialakítására, a rugalmas partnerségek kötésére és az eseti együttműködésekre való képességük. Az Európai Unió és a tagállamai esetében ez azt jelenti, hogy a mozgástér bővítése nem egy előre meghatározott blokkhoz történő igazodásban, hanem a nagyhatalmi alkufolyamatokban való aktív szerepvállalásban rejlik.

Összegzésként leszögezhető, hogy a 21. század elején a világrend változása során nem egy új hidegháború körvonalazódik, hanem egy olyan nagyhatalmi rendszer, amelyben az erőegyensúly, a többféle érdekszféra és a folyamatos újratárgyalás válik a nemzetközi politika alapvető szervezőelvévé. Ebben a rendszerben a stabilitás nem a blokkok merevségéből, hanem az alkuk fenntarthatóságából fakad – ami egyben azt is jelenti, hogy a nemzetközi rend szerkezetileg rugalmas, ám a lényegéből fakadóan instabil marad.

Jegyzetek

- 1 *Georgetown Journal of International Affairs*, „A Multipolar World Order: U.S.–China Relations under a Second Trump Administration”, <https://gjia.georgetown.edu/2025/02/03/a-multipolar-world-order-u-s-china-relations-under-a-second-trump-administration/> (a letöltés ideje: 2026. április 7.); Chen, Frank: „»We’ll Be Surprised« by US–China Improvements, Harvard Scholar Argues in Davos”, *South China Morning Post*, <https://www.scmp.com/economy/global-economy/article/3295687/well-be-surprised-us-china-improvements-harvard-scholar-argues-davos> (a letöltés ideje: 2026. március 22.).
- 2 Wei, Da: „Strategic Decoupling and Its Implications for U.S.–China Relations”, *RSIS*, <https://rsis.edu.sg/rsis-publication/rsis/strategic-decoupling-and-its-implications-for-us-china-relations/> (a letöltés ideje: 2026. április 7.).
- 3 Rifa’i, Achmad: „The Return of Trump’s Threat: A New Episode of the US–China Trade War”, *Asian Review of Political Economy*, 5., no. 2. (2026), <https://link.springer.com/article/10.1007/s44216-025-00065-5>.
- 4 Kwan, Chi Hung: „China in Transition: Outlook for China Policy in the Trump Administration’s Second Term – Concerns over Accelerating U.S.–China Decoupling”, *RIETI*, <https://www.rieti.go.jp/en/china/25010701.html> (a letöltés ideje: 2026. április 7.); Crabtree, James: „U.S.–China–Southeast Asia Relations in a Second Trump Administration”, *Asia Society Policy Institute*, <https://asiasociety.org/policy-institute/us-china-southeast-asia-relations-second-trump-administration> (a letöltés ideje: 2025. február 26.).

- 5 Pottinger, Matt és Gallagher, Mike: „No Substitute for Victory: America’s Competition with China Must Be Won, Not Managed”, *Foreign Affairs*, 2024. május–június, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/no-substitute-victory-pottinger-gallagher> (a letöltés ideje: 2026. március 24.); Perdue, David: „China’s New War: America’s Freedom Depends on Confronting the Threat”, *Washington Examiner*, <https://www.washingtonexaminer.com/magazine/3142400/chinas-new-war-americas-freedom-depends-on-confronting-the-threat/> (a letöltés ideje: 2026. március 25.).
- 6 Hass, Ryan: „Three Potential Pathways for U.S.–China Relations under Trump”, *Brookings Institution*, <https://www.brookings.edu/articles/three-potential-pathways-for-us-china-relations-under-trump/> (a letöltés ideje: 2026. április 7.); Cho, Sungmin: „Trump’s America First Focus Is Reducing Confrontation with China but Risks Greater Regional Instability”, *USAPP Blog*, <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2026/02/06/trumps-america-first-focus-is-reducing-confrontation-with-china-but-risks-greater-regional-instability> (a letöltés ideje: 2026. április 8.); Zhao, Suisheng: „The Rise and Fall of a New Cold War: The US–China Great Power Rivalry from President Trump I to II”, *Journal of Contemporary China*, 35., no. 1. (2026): 1–18., <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10670564.2025.2601433>.
- 7 *The White House*, „2025 U.S. National Security Strategy”, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf> (a letöltés ideje: 2026. április 20.); Sun, Chenghao: „How China Reads the 2025 US National Security Strategy: China’s Strategic Community Broadly Cautions against Interpreting the U.S. Emphasis on the Western Hemisphere as an Overall Easing of China’s External Strategic Environment”, *Brookings Institution*, <https://www.brookings.edu/articles/how-china-reads-the-2025-u-s-national-security-strategy/> (a letöltés ideje: 2026. április 7.).
- 8 Kaplan, Robert D.: „A New Cold War Has Begun”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2019/01/07/a-new-cold-war-has-begun> (a letöltés ideje: 2026. április 7.); Brands, Hal és Gaddis, John Lewis: „The New Cold War”, *Foreign Affairs*, 100., no. 6. (2021): 10–21.; Khobragade, Vinod és Nim, Avneet Kumar: „The US–China New Cold War”, *World Affairs: The Journal of International Issues*, 25., no. 2. (2021): 70–83.; Yao, Yang: „The New Cold War: America’s New Approach to Sino-American Relations”, *China International Strategy Review*, 3., no. 1. (2021): 20–33.; Ford, Stuart: „The New Cold War with China and Russia: Same as the Old Cold War?”, *Case Western Reserve Journal of International Law*, 55. (2023): 423.; Hung, Ho-fung: *Clash of Empires: from „Chimerica” to the „New Cold War”* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022).
- 9 Kusai Sándor Zoltán: „Az új hidegháború kérdéséről”, *Külügyi Szemle*, 2., no. 1. (2021): 3–21.
- 10 Uo., 5–6. o.
- 11 Uo., 11–14. o.; Yao: „The New Cold War”, 28–31. o.
- 12 Allison, Graham: „The New Spheres of Influence: Sharing the Globe with Other Great Powers”, *Foreign Affairs*, 99., no. 2. (2020): 30–41.; Kusai, „Az

- új hidegháború kérdéséről”, 10–12. o.; Rosenberg, Jerry M.: *The Belt and Road Initiative: The Threat of an Economic Cold War with China* (London: Bloomsbury Publishing, 2022).
- 13 Cha, Victor D.: „Allied Decoupling in an Era of US–China Strategic Competition”, *The Chinese Journal of International Politics*, 13., no. 4. (2020): 509–536.; Leoni, Zeno: *A New Cold War: US–China Relations in the 21st Century* (Bristol: Bristol University Press, 2024), 112–132. o.; Liu, Kerry: „America’s Decoupling from China Narrative: Development, Determinants, and Policy Implications”, *Journal of Information Technology & Politics*, 22., no. 1. (2025): 32–48.
 - 14 Ashford, Emma: „Great-Power Competition Is a Recipe for Disaster”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2021/04/01/china-usa-great-power-competition-recipe-for-disaster/> (a letöltés ideje: 2026. május 11.); Eszterhai Viktor: „Az orosz–kínai tengely az ukrajnai háború tükrében”, *Külügyi Szemle*, 21., no. 2. (2022): 43–66.
 - 15 Deudney, Daniel és Ikenberry, G. John: „The Intellectual Foundations of the Biden Revolution”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2021/07/02/biden-revolution-roosevelt-tradition-us-foreign-policy-school-international-relations-interdependence/> (a letöltés ideje: 2026. május 11.)
 - 16 A kortárs amerikai politikai közbeszéd hidegháborús logikájának az egyik legkarakteresebb példáját a képviselőháznak a Kínai Kommunista Párttal foglalkozó különbizottsága (*Select Committee on the CCP*) anyagai és nyilvános meghallgatásai szolgáltatják. A dokumentumok jól szemléltetik az USA rendszerszintű és egzisztenciális fenyegetésre vonatkozó értelmezését. (Forrás: *U.S. House of Representatives Select Committee on China*, <https://chinaselectcommittee.house.gov/> [a letöltés ideje: 2026. május 11.])
 - 17 *Global Times*, „US Should Discard Cold War Mentality and View China in an Objective and Rational Way: Chinese FM”, <https://www.globaltimes.cn/page/202008/1196997.shtml?id=11> (a letöltés ideje: 2026. április 8.).
 - 18 Campbell, Kurt M. és Sullivan, Jake: „Competition without Catastrophe”, *Foreign Affairs*, 98., no. 5. (2019): 96–111.
 - 19 Walt, Stephen M.: *The Hell of Good Intentions: America’s Foreign Policy Elite and the Decline of US Primacy* (New York, NY: Farrar, Straus and Giroux, 2018).
 - 20 A táblázat elkészítéséhez használt adatok forrása: *The World Bank*, „World Development Indicators”, <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> (a letöltés ideje: 2026. április 30.); *International Monetary Fund*, „World Economic Outlook Database, April 2026”, <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/WEOWORLD> (a letöltés ideje: 2026. április 30.); *Stockholm International Peace Research Institute*, „SIPRI Yearbook 1969/70: Armaments and Disarmament”, <https://www.sipri.org/yearbook/1970> (a letöltés ideje: 2026. április 30.); *Stockholm International Peace Research Institute*, „SIPRI Military Expenditure Database”, <https://www.sipri.org/databases/milex> (a letöltés ideje: 2026. április 30.); *Federation of American Scientists*, „Status of World Nuclear Forces”, <https://fas.org/initiative/status-world-nuclear-forces/> (a letöltés ideje: 2026. április 30.).

- 21 Ezzel ellentétes állásponton van Bekkevold, Jo Inge: „No, the World Is Not Multipolar”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2023/09/22/multipolar-world-bipolar-power-geopolitics-business-strategy-china-united-states-india/> (a letöltés ideje: 2026. április 8.).
- 22 Ennek vitájáról lásd: Lake, David A.: „Economic Openness and Great Power Competition: Lessons for China and the United States”, *The Chinese Journal of International Politics*, 11., no. 3. (2018): 237–270.; Maher, Richard: „Bipolarity and the Future of US–China Relations”, *Political Science Quarterly*, 133., no. 3. (2018): 497–525.; Yan, Xuetong: „Bipolar Rivalry in the Early Digital Age”, *The Chinese Journal of International Politics*, 13., no. 3. (2020): 313–341.; Degterev, Denis A., Ramich, Mirzet S. és Tsvyk, Anatoly V.: „US–China: »Power Transition« and the Outlines of »Conflict Bipolarity«”, *Vestnik RUDN. International Relations*, 21., no. 2. (2021): 210–231.; Zhao, Suisheng: „The US–China Rivalry in the Emerging Bipolar World: Hostility, Alignment, and Power Balance”, *Journal of Contemporary China*, 31., no. 134. (2022): 169–185.
- 23 Fu, Ying: „How China Sees Russia: Beijing and Moscow Are Close, but Not Allies”, *Foreign Affairs*, 95. (2016): 96.; Westad, Odd Arne: „The Sources of Chinese Conduct”, *Foreign Affairs*, 98., no. 5. (2019): 86–95.; Radin, Andrew, Scobell, Andrew, Treyger, Elina, Williams, J. D., Ma, Logan, Shatz, Howard J., Zeigler, Sean M., Han, Eugeniu és Reach, Clint: „China–Russia Cooperation: Determining Factors, Future Trajectories, Implications for the United States”, *RAND Corporation*, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3067.html (a letöltés ideje: 2026. május 11.); Stuenkel, Oliver: *The BRICS and the Future of Global Order* (Lanham, MD: Lexington Books, 2020); Rolland, Nadège: *China’s Vision for a New World Order* (Seattle, WA: The National Bureau of Asian Research, 2020).
- 24 Andal, Aileen Grace és Muratshina, Ksenia G.: „Adjunct Rather than Alternative in Global Governance: An Examination of BRICS as an International Bloc through the Perception of Its Members”, *Social Science Information*, 61., no. 1. (2022): 77–99.
- 25 Nurullayev, Dmitriy és Papa, Mihaela: „Bloc Politics at the UN: How Other States Behave when the United States and China–Russia Disagree”, *Global Studies Quarterly*, 3., no. 3. (2023).
- 26 Campbell és Sullivan: „Competition without Catastrophe”, 98. o.
- 27 Uo., 103–105. o.
- 28 A szövetségek instrumentalizálása alatt azt értem, hogy a korábban részben normatív és hosszú távú stratégiai elköteleződésen alapuló együttműködések elsődlegesen eszközjellegűvé válnak, és az adott helyzetben elérhető konkrét előnyök maximalizálását szolgálják.
- 29 A tanulmányban a tranzakcionális külpolitikai logika alatt olyan megközelítést értek, amelyben a nemzetközi kapcsolatok nem stabil, normatív vagy intézményes keretek mentén szerveződnek, hanem eseti alkuk, rövid távú kölcsönös előnyök és folyamatos újratárgyalás alapján alakulnak.
- 30 Franke, Benedikt (szerk.): *Munich Security Conference 2025: Speech by JD Vance and Selected Reactions* (Hamburg: Mittler, 2025), https://securityconference.org/assets/user_upload/MS_C_Speeches_2025_Vol2_Ansicht.pdf (a letöltés

- ideje: 2026. április 20.); Tomala, Oskar: „A Message between the Lines: JD Vance’s Munich Security Conference Speech”, *Res Rhetorica*, 12., no. 2. (2025): 227–235.
- 31 Sanger, David E., Pager, Tyler, Rogers, Katie és Kanno-Youngs, Zolan: „Trump Lays out a Vision of Power Restrained Only by »My Own Morality«: On Topic after Topic, President Trump Made Clear that He Would Be the Arbiter of Any Limits to His Authorities, Not International Law or Treaties”, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2026/01/08/us/politics/trump-interview-power-morality.html>, 2026. január 8.
 - 32 McGuire, Chris: „The New AI Chip Export Policy to China: Strategically Incoherent and Unenforceable”, *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/articles/new-ai-chip-export-policy-china-strategically-incoherent-and-unenforceable> (a letöltés ideje: 2026. március 24.).
 - 33 Clausing, Kimberley A. – Obstfeld, Maurice: „Tariffs as Fiscal Policy”, *National Tax Journal*, 79., no. 1. (2026): 1–22.
 - 34 A bemutatott elméleti keret első megjelenése: Csizmazia Gábor, Eszterhai Viktor és Tárnok Balázs: „Trump 2.0 hatása Európa helyére az átalakuló világrendben”, *John Lukacs Világrend Elemzések*, no. 1. (2025): 1–11.
 - 35 Waltz, Kenneth N.: *Theory of International Politics* (New York, NY: McGraw–Hill, 1979).
 - 36 Kissinger, Henry: *Diplomacy* (New York, NY: Simon & Schuster, 1994); Mearsheimer, John J.: *The Tragedy of Great Power Politics* (New York, NY: W. W. Norton & Company, 2001).
 - 37 Kennedy, Paul: *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000* (New York, NY: Random House, 1987).
 - 38 *The White House*, „National Security Strategy, October 2022”, <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (a letöltés ideje: 2026. március 24.); Bisley, Nick: „Minilateralism and the Dynamics of Great Power Competition in Asia: AUKUS and the Quad”, *Journal of Contemporary China*, 28. (2019): 133–150.
 - 39 *The White House*, „2025 U.S. National Security Strategy”; Malik, Jag Mohan: „America First, Rules Second: Trump’s National Security Rewrite”, *Comparative Strategy*, (2026): 1–21.
 - 40 Walt, Stephen M.: „The Predatory Hegemon: How Trump Wields American Power”, *Foreign Affairs*, 105. (2026): 8.; Linden, Ronald H.: „Trump and Europe: a Transactional Transformation”, *Global Public Policy and Governance*, no. 5. (2025): 444–456.
 - 41 Fromkin, David: „The Great Game in Asia”, *Foreign Affairs*, 58., no. 4. (1980): 936–951.; Hull, William: „The Scramble for Africa: White Man’s Conquest of the Dark Continent from 1876 to 1912”, *The Historian*, 55., no. 4. (1993): 809–811.; Osterhammel, Jürgen: *The Transformation of the World: A Global History of the Nineteenth Century* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2014).
 - 42 *The White House*, „2025 U.S. National Security Strategy”.
 - 43 Copeland, Dale C.: *Economic Interdependence and War* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2014); Farrell, Henry és Newman, Abraham L.: „Weaponized

- Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion”, *International Security*, 44., no. 1. (2019): 42–79.
- 44 Lambert, Nicholas A.: *Planning Armageddon: British Economic Warfare and the First World War* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2012).
 - 45 Lighthizer, Robert E.: *No Trade Is Free: Changing Course, Taking on China, and Helping America’s Workers* (Northampton, MA: Broadside Books, 2023); O’Brien, Robert C.: „The Return of Peace through Strength: Making the Case for Trump’s Foreign Policy”, *Foreign Affairs*, 103. (2024): 24.
 - 46 Frieden, Jeffry és Lake, David A.: „The New Political Economy of US Trade”, *Columbia Blogs*, <https://blogs.cuit.columbia.edu/jaf81/files/2026/01/Frieden-Lake-Trump-Trade-2026.pdf> (a letöltés ideje: 2026. március 24.); Ranald, Patricia: „Trump’s Trade Policies: Brutal Coherence Behind the Chaos”, *Journal of Australian Political Economy*, 96. (2026).
 - 47 Vörös Zoltán és Eszterhai Viktor: „A visszavonulás ára – az amerikai–kínai kereskedelmi megállapodás tanulsága”, *John Lukacs Világrend Elemzések*, no. 6. (2025): 1–9.
 - 48 Hass, Ryan, Kim, Patricia M., Solís, Mireya, Lee, John, Raditio, Klaus Heinrich, Aoyama, Rumi, Ngeow, Chow Bing, Gloria, Enrico V., Chung, Jae Ho, Ho, Selina, Chen, Yu-Jie és Le Thu, Huong: „Indo-Pacific Perspectives on the Prospect of a US–China G2”, *Brookings Institution*, <https://www.brookings.edu/articles/indo-pacific-perspectives-on-the-prospect-of-a-us-china-g2> (a letöltés ideje: 2026. április 20.).
 - 49 McGuire: „The New AI Chip Export Policy”.
 - 50 O’Brien: „The Return of Peace through Strength”.
 - 51 Eszterhai Viktor: „Újrajátszható-e a nixoni stratégiai manőver? A kínai–orosz szövetség szétválasztásának dilemmája”, *Magyar Politikatudományi Tanulmányok*, 4., no. 11–12. (2025): 65–78.
 - 52 Bethell, Leslie: „The Monroe Doctrine in US–Latin American Relations”, *CEBRI–Revista: Brazilian Journal of International Affairs*, 16. (2025): 63–80.